

Мониторинг на антикорупционните политики

Информация за медиите

В последното десетилетие беше натрупан значителен опит (както в страните членки на ЕС, така и в рамките на институциите на Съюза) в създаване на антикорупционни политики. Методите за оценка на тези политики обаче се оказаха недостатъчно развити. Те се прилагат главно на макро равнище (общество, държава). Фокусирането върху отделните граждани и публичните организации дава възможност да се търси подобрене и повишаване на ефективността на тези политики и мерки.. Именно това цели *Системата за мониторинг на антикорупционните политики* (СМАК). Тя е предоставя на политиките и експертите в областта на антикорупция средства за оценка на антикорупционната подготвеност на отделни организации в публичния сектор.

Целта на СМАК е да извършва **диагностика на антикорупционните политики, прилагани в публичните организации**. Това е възможно благодарение на система от количествени и качествени инструменти, които: 1) анализират рисковете от определени типове корупция във връзка с всяка дейност на организацията; 2) идентифицират зоните на корупционен риск; 3) идентифицират и оценяват антикорупционните политики във всяка зона. Анализът дава отговор на няколко принципни въпроса:

- Равнище на корупционната уязвимост на дадена организация като цяло и за всяка една от нейните дейности;
- Покритието на дейностите на организацията с антикорупционни политики и ефективността на тези политики;
- Степента на прилагане на антикорупционните политики.

СМАК оценява доколко корупционните рискове за дадена организация са покрити от адекватни и ефективни антикорупционни политики. Инструментът оценява размера на два типа дефицити за дадена организация:

- Дефицити в прилагането: доколко е налице **формално или реално съобразяване** с изискванията на антикорупционните политики;
- Дефицит в наличния набор от политики: дали са налице корупционни рискове, които не са покрити от никакви антикорупционни политики.

Фигура 1 Цикъл на прилагане на СМАК

В първата фаза на прилагане на СМАК се идентифицират очертаните два типа дефицит. На основата на получените базови стойности на индикаторите могат да се направят промени в съществуващите антикорупционни политики. След това, на по-късен етап, диагностиката може да се повтори за да се анализира промяната в корупционната уязвимост (подобрене или влошаване). По този начин процесът на разработване на антикорупционни политики се довежда до равнището на отделната публична организация.

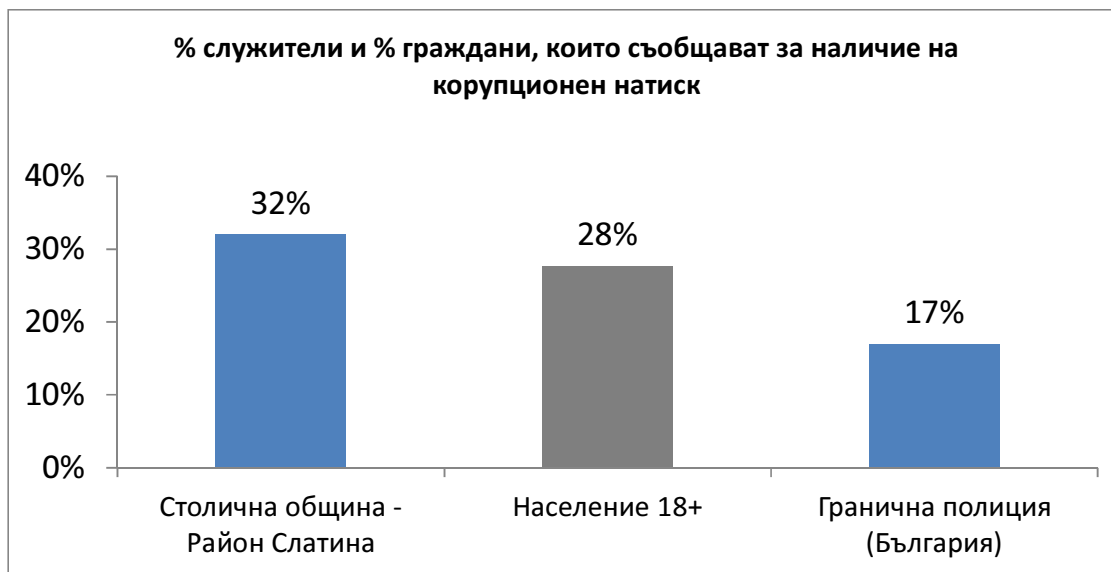
Като цяло СМАК запълва съществуващата празнина между оценката на специфични публични услуги и разработването на антикорупционни политики противодействащи на корупционната уязвимост на тези услуги.

Резултати

На анализ са подложени всички дейности и антикорупционни политики, прилагани в съответните организации. Основни критерии за оценка на дейности и политики са:

- Корупционен интерес, свързан с дейността
- Корупционен натиск, свързан с дейността
- Приложимост на антикорупционната политика
- Прилагане на антикорупционната политика
- Ефективност на антикорупционната политика

Резултатите за Гранична полиция (България) показват няколко основни особености:

За всички дейности в Гранична полиция е налице значителен натиск и склонност на гражданите/бизнеса на заобикалят съответните правила и разпоредби (Таблица 1). Най-силен външен натиск се наблюдава при обществените поръчки, където податливостта на служителите също е по-висока.

Таблица 1 Корупционна уязвимост (Гранична полиция)

Дейности	Корупционен интерес	Корупционен натиск			
		Гранична полиция (България)	Теоретична възможност за корупция (0 - 100%)	Заобикаляне на правилата (0 - 100%)	Външен натиск (0 - 100%)
Административно-наказателна	75	33,3	53,8	19,2	23,1
Контролна дейност (ГКПП)	50	20,8	40,7	6,5	15,3
Охранителна дейност (зелена граница)	75	27,3	33,3	9,1	10,3
Назначаване, уволняване и кариерно развитие	75	13	40,9	9,1	0
Информационна дейност	25	24,7	32,5	18,8	16,5
Оперативно-издирвателна дейност	50	26,7	51,7	10,2	13,8
Обществени поръчки	75	30	55,2	27,6	20,7

Сред прилаганите в Гранична полиция антикорупционни политики/мерки доминират общите политики, тоест такива, които се прилагат и в други организации (имуществени декларации, обучения и информационни кампании) (Таблица 2). Специфичните мерки засягат преди всичко дейностите на ГКПП. Необходимо е разработването на специфични антикорупционни политики/мерки по отношение на високо рискови дейности с недостатъчно покритие, като административно-наказателната и оперативно-издирвателната дейност, както и обществените поръчки.

Таблица 2 Оценка за прилагането на някои политики в Гранична полиция

Политики/мерки	Прилагане			
	Добре позната (0 -100%)	Прилага се стриктно (0 -100%)	Строг контрол (0 - 100%)	Стриктни наказания (0 -100%)
Гранична полиция (България)				
Имуществени декларации	94	91	63	59
Запознаване на ръководителите с имуствените декларации на техните служители	91	89	60	51
Незабавни реакции при сигнал за корупция	94	87	62	64
Информационни кампании сред служителите	91	82	50	45
Информационна кампания сред граждани	93	79	51	44
Регламентиране действията на служителите	90	77	49	49
Обучения на служители за борба с корупцията	90	81	48	51
Видео-наблюдение	89	88	50	56
Ротация	93	89	54	50
Внезапни проверки	91	86	55	50
Беседи с пътници и нелегални имигранти	91	83	52	47
Мерки при назначаване в МВР	88	79	44	47

За по-голямата част от съществуващите политики е налице формално прилагане (позната мярка, прилага се стриктно), но следва да се следи по-систематично за нарушения при неспазване на предвидените в мярката изисквания.

Пример за такава мярка е попълването на имуществени декларации, както и изискването ръководителите да следят за подаването на такива декларации от служителите, което се прилага стриктно, но ефектът е нисък. Това предполага преосмисляне на мярката както в Гранична полиция, така и в други институции. Ако съдържанието на тези декларации не се подлага на проверка, то ръководителите не могат да използват този инструмент в противодействието на корупцията.

Нужен е по-систематичен, планиран контрол по отношение на всички антикорупционни мерки, който следва ясни алгоритми (напр. случаен извадков принцип на проверките), както и ясно дефинирани санкции при неспазване на дадена политика и стриктното им налагане при констатация на нарушения.

Създаден в края на 1989 г., Центърът за изследване на демокрацията е интердисциплинарен институт, който работи за развитието на демократичните ценности и пазарната икономика. Центърът е независима организация, която подкрепя процеса на реформи в България чрез мобилизиране на гражданското общество и въздействие върху обществените политики.

*За повече информация или за връзка с експерти на Центъра за изследване на демокрацията
тел. (02) 971 3000; csd@online.bg*

*Информацията от това съобщение за медиите може да бъде използвана свободно при позоваване на
източника - Център за изследване на демокрацията*

Мониторинг на антикорупционните политики

Информация за медиите

В последното десетилетие беше натрупан значителен опит (както в страните членки на ЕС, така и в рамките на институциите на Съюза) в създаване на антикорупционни политики. Методите за оценка на тези политики обаче се оказаха недостатъчно развити. Те се прилагат главно на макро равнище (общество, държава). Фокусирането върху отделните граждани и публичните организации дава възможност да се търси подобрене и повишаване на ефективността на тези политики и мерки.. Именно това цели *Системата за мониторинг на антикорупционните политики* (СМАК). Тя е предоставя на политиките и експертите в областта на антикорупция средства за оценка на антикорупционната подготвеност на отделни организации в публичния сектор.

Целта на СМАК е да извършва **диагностика на антикорупционните политики, прилагани в публичните организации**. Това е възможно благодарение на система от количествени и качествени инструменти, които: 1) анализират рисковете от определени типове корупция във връзка с всяка дейност на организацията; 2) идентифицират зоните на корупционен риск; 3) идентифицират и оценяват антикорупционните политики във всяка зона. Анализът дава отговор на няколко принципни въпроса:

- Равнище на корупционната уязвимост на дадена организация като цяло и за всяка една от нейните дейности;
- Покритието на дейностите на организацията с антикорупционни политики и ефективността на тези политики;
- Степента на прилагане на антикорупционните политики.

СМАК оценява доколко корупционните рискове за дадена организация са покрити от адекватни и ефективни антикорупционни политики. Инструментът оценява размера на два типа дефицити за дадена организация:

- Дефицити в прилагането: доколко е налице **формално или реално съобразяване** с изискванията на антикорупционните политики;
- Дефицит в наличния набор от политики: дали са налице корупционни рискове, които не са покрити от никакви антикорупционни политики.

Фигура 1 Цикъл на прилагане на СМАК

В първата фаза на прилагане на СМАК се идентифицират очертаните два типа дефицит. На основата на получените базови стойности на индикаторите могат да се направят промени в съществуващите антикорупционни политики. След това, на по-късен етап, диагностиката може да се повтори за да се анализира промяната в корупционната уязвимост (подобрене или влошаване). По този начин процесът на разработване на антикорупционни политики се довежда до равнището на отделната публична организация.

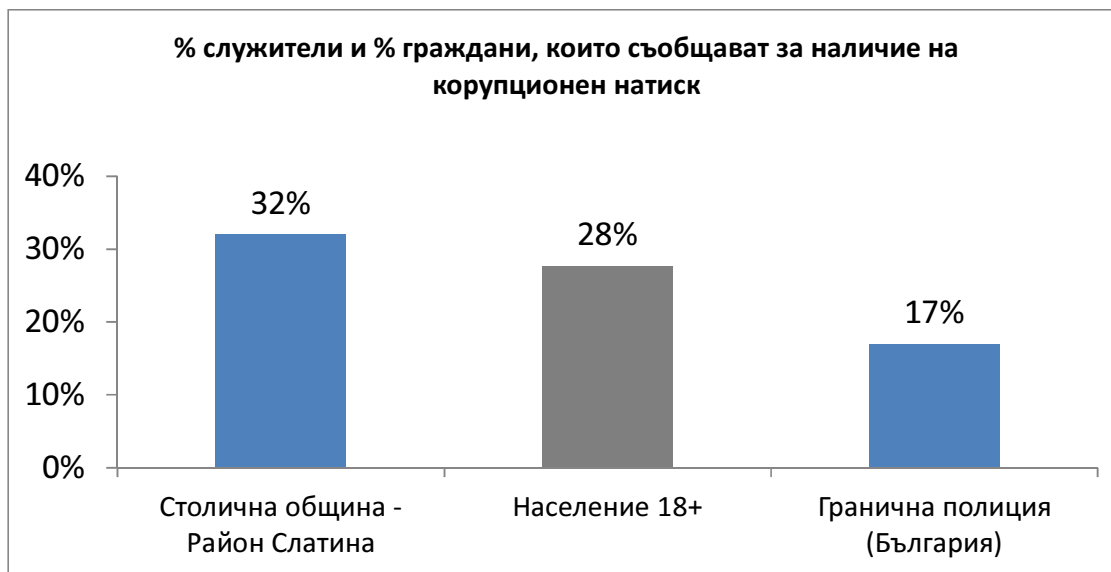
Като цяло СМАК запълва съществуващата празнина между оценката на специфични публични услуги и разработването на антикорупционни политики противодействащи на корупционната уязвимост на тези услуги.

Резултати

На анализ са подложени всички дейности и антикорупционни политики, прилагани в съответните организации. Основни критерии за оценка на дейности и политики са:

- Корупционен интерес, свързан с дейността
- Корупционен натиск, свързан с дейността
- Приложимост на антикорупционната политика
- Прилагане на антикорупционната политика
- Ефективност на антикорупционната политика

Резултатите за Гранична полиция (България) показват няколко основни особености:

За всички дейности в Гранична полиция е налице значителен натиск и склонност на гражданите/бизнеса на заобикалят съответните правила и разпоредби (Таблица 1). Най-силен външен натиск се наблюдава при обществените поръчки, където податливостта на служителите също е по-висока.

Таблица 1 Корупционна уязвимост (Гранична полиция)

Дейности	Корупционен интерес	Корупционен натиск			
		Гранична полиция (България)	Теоретична възможност за корупция (0 - 100%)	Заобикаляне на правилата (0 - 100%)	Външен натиск (0 - 100%)
Административно-наказателна	75	33,3	53,8	19,2	23,1
Контролна дейност (ГКПП)	50	20,8	40,7	6,5	15,3
Охранителна дейност (зелена граница)	75	27,3	33,3	9,1	10,3
Назначаване, уволняване и кариерно развитие	75	13	40,9	9,1	0
Информационна дейност	25	24,7	32,5	18,8	16,5
Оперативно-издирвателна дейност	50	26,7	51,7	10,2	13,8
Обществени поръчки	75	30	55,2	27,6	20,7

Сред прилаганите в Гранична полиция антикорупционни политики/мерки доминират общите политики, тоест такива, които се прилагат и в други организации (имуществени декларации, обучения и информационни кампании) (Таблица 2). Специфичните мерки засягат преди всичко дейностите на ГКПП. Необходимо е разработването на специфични антикорупционни политики/мерки по отношение на високо рискови дейности с недостатъчно покритие, като административно-наказателната и оперативно-издирвателната дейност, както и обществените поръчки.

Таблица 2 Оценка за прилагането на някои политики в Гранична полиция

Политики/мерки	Прилагане			
	Добре позната (0 -100%)	Прилага се стриктно (0 -100%)	Строг контрол (0 - 100%)	Стриктни наказания (0 -100%)
Гранична полиция (България)				
Имуществени декларации	94	91	63	59
Запознаване на ръководителите с имуствените декларации на техните служители	91	89	60	51
Незабавни реакции при сигнал за корупция	94	87	62	64
Информационни кампании сред служителите	91	82	50	45
Информационна кампания сред граждани	93	79	51	44
Регламентиране действията на служителите	90	77	49	49
Обучения на служители за борба с корупцията	90	81	48	51
Видео-наблюдение	89	88	50	56
Ротация	93	89	54	50
Внезапни проверки	91	86	55	50
Беседи с пътници и нелегални имигранти	91	83	52	47
Мерки при назначаване в МВР	88	79	44	47

За по-голямата част от съществуващите политики е налице формално прилагане (позната мярка, прилага се стриктно), но следва да се следи по-систематично за нарушения при неспазване на предвидените в мярката изисквания.

Пример за такава мярка е попълването на имуществени декларации, както и изискването ръководителите да следят за подаването на такива декларации от служителите, което се прилага стриктно, но ефектът е нисък. Това предполага преосмисляне на мярката както в Гранична полиция, така и в други институции. Ако съдържанието на тези декларации не се подлага на проверка, то ръководителите не могат да използват този инструмент в противодействието на корупцията.

Нужен е по-систематичен, планиран контрол по отношение на всички антикорупционни мерки, който следва ясни алгоритми (напр. случаен извадков принцип на проверките), както и ясно дефинирани санкции при неспазване на дадена политика и стриктното им налагане при констатация на нарушения.

Създаден в края на 1989 г., Центърът за изследване на демокрацията е интердисциплинарен институт, който работи за развитието на демократичните ценности и пазарната икономика. Центърът е независима организация, която подкрепя процеса на реформи в България чрез мобилизиране на гражданското общество и въздействие върху обществените политики.

*За повече информация или за връзка с експерти на Центъра за изследване на демокрацията
тел. (02) 971 3000; csd@online.bg*

*Информацията от това съобщение за медиите може да бъде използвана свободно при позоваване на
източника - Център за изследване на демокрацията*

Мониторинг на антикорупционните политики

Информация за медиите

В последното десетилетие беше натрупан значителен опит (както в страните членки на ЕС, така и в рамките на институциите на Съюза) в създаване на антикорупционни политики. Методите за оценка на тези политики обаче се оказаха недостатъчно развити. Те се прилагат главно на макро равнище (общество, държава). Фокусирането върху отделните граждани и публичните организации дава възможност да се търси подобрене и повишаване на ефективността на тези политики и мерки.. Именно това цели *Системата за мониторинг на антикорупционните политики* (СМАК). Тя е предоставя на политиките и експертите в областта на антикорупция средства за оценка на антикорупционната подготвеност на отделни организации в публичния сектор.

Целта на СМАК е да извършва **диагностика на антикорупционните политики, прилагани в публичните организации**. Това е възможно благодарение на система от количествени и качествени инструменти, които: 1) анализират рисковете от определени типове корупция във връзка с всяка дейност на организацията; 2) идентифицират зоните на корупционен риск; 3) идентифицират и оценяват антикорупционните политики във всяка зона. Анализът дава отговор на няколко принципни въпроса:

- Равнище на корупционната уязвимост на дадена организация като цяло и за всяка една от нейните дейности;
- Покритието на дейностите на организацията с антикорупционни политики и ефективността на тези политики;
- Степента на прилагане на антикорупционните политики.

СМАК оценява доколко корупционните рискове за дадена организация са покрити от адекватни и ефективни антикорупционни политики. Инструментът оценява размера на два типа дефицити за дадена организация:

- Дефицити в прилагането: доколко е налице **формално или реално съобразяване** с изискванията на антикорупционните политики;
- Дефицит в наличния набор от политики: дали са налице корупционни рискове, които не са покрити от никакви антикорупционни политики.

Фигура 1 Цикъл на прилагане на СМАК

В първата фаза на прилагане на СМАК се идентифицират очертаните два типа дефицит. На основата на получените базови стойности на индикаторите могат да се направят промени в съществуващите антикорупционни политики. След това, на по-късен етап, диагностиката може да се повтори за да се анализира промяната в корупционната уязвимост (подобрене или влошаване). По този начин процесът на разработване на антикорупционни политики се довежда до равнището на отделната публична организация.

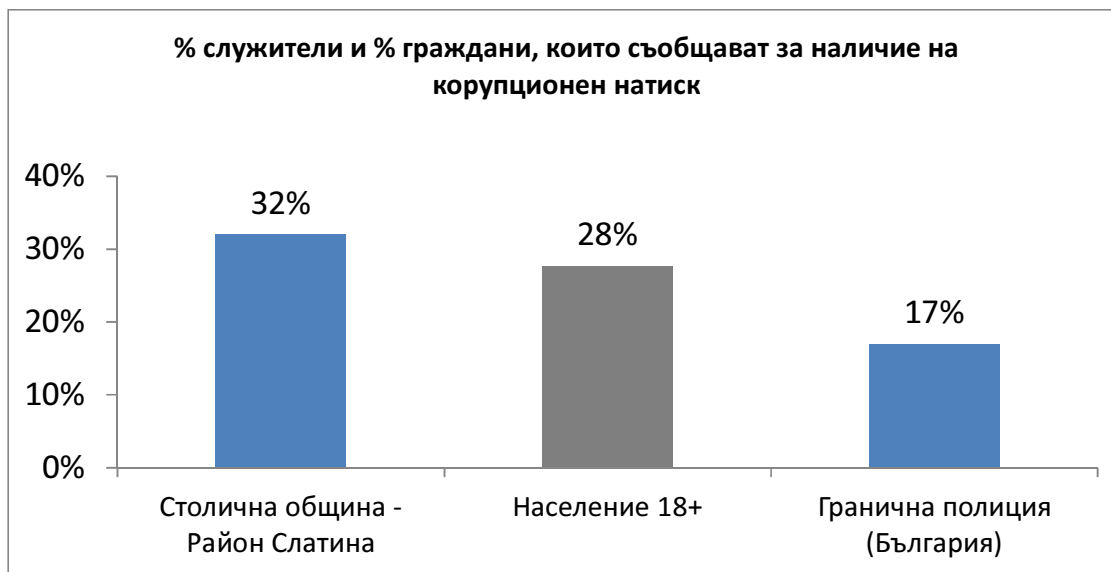
Като цяло СМАК запълва съществуващата празнина между оценката на специфични публични услуги и разработването на антикорупционни политики противодействащи на корупционната уязвимост на тези услуги.

Резултати

На анализ са подложени всички дейности и антикорупционни политики, прилагани в съответните организации. Основни критерии за оценка на дейности и политики са:

- Корупционен интерес, свързан с дейността
- Корупционен натиск, свързан с дейността
- Приложимост на антикорупционната политика
- Прилагане на антикорупционната политика
- Ефективност на антикорупционната политика

Резултатите за Гранична полиция (България) показват няколко основни особености:

За всички дейности в Гранична полиция е налице значителен натиск и склонност на гражданите/бизнеса на заобикалят съответните правила и разпоредби (Таблица 1). Най-силен външен натиск се наблюдава при обществените поръчки, където податливостта на служителите също е по-висока.

Таблица 1 Корупционна уязвимост (Гранична полиция)

Дейности	Корупционен интерес	Корупционен натиск			
		Гранична полиция (България)	Теоретична възможност за корупция (0 - 100%)	Заобикаляне на правилата (0 - 100%)	Външен натиск (0 - 100%)
Административно-наказателна	75	33,3	53,8	19,2	23,1
Контролна дейност (ГКПП)	50	20,8	40,7	6,5	15,3
Охранителна дейност (зелена граница)	75	27,3	33,3	9,1	10,3
Назначаване, уволняване и кариерно развитие	75	13	40,9	9,1	0
Информационна дейност	25	24,7	32,5	18,8	16,5
Оперативно-издирвателна дейност	50	26,7	51,7	10,2	13,8
Обществени поръчки	75	30	55,2	27,6	20,7

Сред прилаганите в Гранична полиция антикорупционни политики/мерки доминират общите политики, тоест такива, които се прилагат и в други организации (имуществени декларации, обучения и информационни кампании) (Таблица 2). Специфичните мерки засягат преди всичко дейностите на ГКПП. Необходимо е разработването на специфични антикорупционни политики/мерки по отношение на високо рискови дейности с недостатъчно покритие, като административно-наказателната и оперативно-издирвателната дейност, както и обществените поръчки.

Таблица 2 Оценка за прилагането на някои политики в Гранична полиция

Политики/мерки	Прилагане			
	Добре позната (0 -100%)	Прилага се стриктно (0 -100%)	Строг контрол (0 - 100%)	Стриктни наказания (0 -100%)
Гранична полиция (България)				
Имуществени декларации	94	91	63	59
Запознаване на ръководителите с имуствените декларации на техните служители	91	89	60	51
Незабавни реакции при сигнал за корупция	94	87	62	64
Информационни кампании сред служителите	91	82	50	45
Информационна кампания сред граждани	93	79	51	44
Регламентиране действията на служителите	90	77	49	49
Обучения на служители за борба с корупцията	90	81	48	51
Видео-наблюдение	89	88	50	56
Ротация	93	89	54	50
Внезапни проверки	91	86	55	50
Беседи с пътници и нелегални имигранти	91	83	52	47
Мерки при назначаване в МВР	88	79	44	47

За по-голямата част от съществуващите политики е налице формално прилагане (позната мярка, прилага се стриктно), но следва да се следи по-систематично за нарушения при неспазване на предвидените в мярката изисквания.

Пример за такава мярка е попълването на имуществени декларации, както и изискването ръководителите да следят за подаването на такива декларации от служителите, което се прилага стриктно, но ефектът е нисък. Това предполага преосмисляне на мярката както в Гранична полиция, така и в други институции. Ако съдържанието на тези декларации не се подлага на проверка, то ръководителите не могат да използват този инструмент в противодействието на корупцията.

Нужен е по-систематичен, планиран контрол по отношение на всички антикорупционни мерки, който следва ясни алгоритми (напр. случаен извадков принцип на проверките), както и ясно дефинирани санкции при неспазване на дадена политика и стриктното им налагане при констатация на нарушения.

Създаден в края на 1989 г., Центърът за изследване на демокрацията е интердисциплинарен институт, който работи за развитието на демократичните ценности и пазарната икономика. Центърът е независима организация, която подкрепя процеса на реформи в България чрез мобилизиране на гражданското общество и въздействие върху обществените политики.

*За повече информация или за връзка с експерти на Центъра за изследване на демокрацията
тел. (02) 971 3000; csd@online.bg*

*Информацията от това съобщение за медиите може да бъде използвана свободно при позоваване на
източника - Център за изследване на демокрацията*